

FEBRUAR 2019

SERIE: OMKOSTNINGER VED BETALINGER I DANMARK 2016

Betalinger mellem virksomheder kostede samfundet 4,2 mia. kr.

Kontooverførsler var i 2016 billigst for samfundet pr. betalt krone, når virksomheder betalte til hinanden

En kontooverførsel kostede samfundet 0,03 øre pr. omsat krone i 2016 og var dermed billigst for samfundet efterfulgt af indbetalingskort og gentagne opkrævninger med henholdsvis 0,07 og 0,09 øre pr. omsat krone.

Manuelle arbejdsgange i håndtering af betalinger er ressourcekrævende

Manuel håndtering af betalinger er ressourcekrævende. Når betalinger håndteres digitalt, reduceres omkostningerne for samfundet ved at gennemføre betalinger.

Digitalisering i mindre virksomheder kan mindske samfundets omkostninger ved betalinger

Små virksomheder er mindre digitaliserede end store virksomheder. Flere manuelle arbejdsgange betyder, at de små virksomheder har højere samfundsmæssige omkostninger.

Betalingsrådet har undersøgt de samfundsmæssige omkostninger ved betalinger i Danmark

Betalingsrådet¹ har undersøgt de samfundsmæssige omkostninger ved betalinger i Danmark. Denne analyse er en del af en serie af analyser og præsenterer de samfundsmæssige omkostninger ved indenlandske betalinger mellem forretninger og virksomheder i Danmark. I denne analyse omtales det som betalinger mellem virksomheder eller virksomhedsbetalinger.²

De samfundsmæssige omkostninger ved betalinger udtrykker den samlede brug af ressourcer hos de parter, der er involveret i betalingen. Det vil sige betalingsformidlerne og virksomhederne³, der ved virksomhedsbetalinger er både betaler og betalingsmodtager, jf. boks 1. Samfundsmæssige omkostninger omfatter ikke parternes overførsler til hinanden, fx gebyrer, og siger derfor ikke noget om den enkelte virksomheds samlede udgifter forbundet med at modtage og foretage betalinger.

Undersøgelsen estimerer de gennemsnitlige samfundsmæssige omkostninger forbundet med betalinger mellem virksomheder, dvs. undersøgelsen viser således ikke noget om den marginale omkostning forbundet med en ekstra betaling. Desuden fortæller analysen ikke noget om virksomheders betalinger til og fra udlandet, ej heller omkostningerne forbundet med husholdningernes betalinger til virksomheder.⁴

1 Betalingsrådet udgør en ramme for samarbejdet om borgeres og virksomheders betalinger. Rådet er nedsat af Nationalbanken og har deltagelse af parter med en bred interesse i den danske betalingsinfrastruktur.

2 Betalinger mellem to virksomheder kaldes ofte Business-to-Business-betalinger, B2B-betalinger.

3 "Virksomheder" anvendes i analysen som en samlet betegnelse for både forretninger og virksomheder i Danmark.

4 Betalingsrådet har tidligere offentliggjort en analyse af de samfundsmæssige omkostninger ved betalinger mellem husholdninger og virksomheder, se Betalingsrådet, *Betalinger mellem husholdninger og virksomheder er blevet markant billigere*, september 2018.

Samfundsmæssige omkostninger

Boks 1

Virksomheder i Danmark afsender og modtager hver dag mange betalinger, og store beløb flyttes rundt mellem virksomhederne i løbet af et år.

I analysen estimeres de gennemsnitlige samfundsmæssige omkostninger forbundet med betalinger mellem danske virksomheder. Samfundsmæssige omkostninger udtrykker den samlede brug af ressourcer hos de parter, der er involveret i betalingen. Ved virksomhedsbetalinger er der tre parter: virksomheden, der modtager en betaling fra en anden virksomhed, den betalende virksomhed samt betalingsformidlere. Betalingsformidlere dækker banker, kortselskaber mv. og leverandører af betalingsmoduler på internettet.

Samfundsmæssige omkostninger omfatter ikke parternes overførsler til hinanden, som fx en virksomheds indløsningsgebyr. I en samfundsbetragtning udlignes det, da gebyrerne er en udgift for én part og en indtægt for en anden. Dermed er de samfundsmæssige omkostninger ikke udtryk for de enkelte parters, fx virksomheders, samlede eller private udgifter til betalinger.

For virksomhederne består de samfundsmæssige omkostninger af interne omkostninger forbundet med henholdsvis fakturaafsendelse, betaling, afstemning og bogføring. Hertil kommer omkostninger for virksomheden ved at følge op på en manglende betaling. Tab ved misbrug forbundet med betalingsformerne er ikke medtaget i beregningen.

De virksomheder, der indgår i analysen, er danske, private forretninger og virksomheder. Interesseorganisationer samt offentlige enheder indgår ikke. Omkostninger ved virksomhedernes betalinger til og fra offentlige enheder indgår ikke i datagrundlaget for analysen.

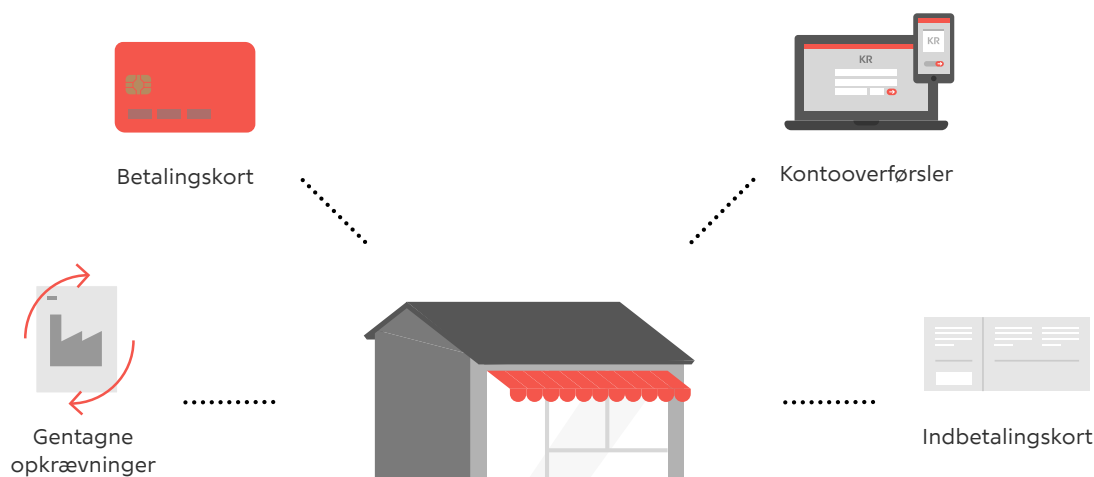
Undersøgelsen er afgrænset til betalinger i Danmark, og derfor indgår grænseoverskridende betalinger ikke i undersøgelsen. Det betyder, at alle omkostninger er undtaget aktiviteter, som kan henføres til grænseoverskridende betalinger.¹

For nærmere detaljer omkring datagrundlaget, og hvordan de samfundsmæssige omkostninger er opgjort, henvises til Betalingsrådets websted ([link](#)), hvor beskrivelse af metoden samt de øvrige analyser i analyseserien findes.

1 Et eksempel herpå er brugen af betalingskort i udlandet, hvor omkostninger til aktiviteter, som kan henføres direkte til brug af kortene i udlandet, ikke er medtaget. Et andet eksempel er omkostninger til valutaomveksling.

De mest anvendte betalingsformer til virksomhedsbetalinger

Figur 1

Anm.: *Gentagne opkrævninger* er en samlet betegnelse for produkterne Leverandørservice og Betalingservice. *Betalingskort* omfatter Dankort, internationale debetkort samt internationale kreditkort anvendt til virksomhedsbetalinger i fysisk handel og i fjernhandel. *Kontooverførsler* samt *indbetalingskort* behandles som separate betalingsformer i analysen, selv om den underliggende transaktion i begge tilfælde er en kreditoverførsel. Da betalingssituationen er forskellig, har det betydning for den samfundsmæssige omkostning. Endvidere skelnes i analysen for begge betalingsformer mellem henholdsvis betjente overførsler, fx ved kassen i en bank, og ikke-betjente overførsler, fx foretaget direkte i virksomhedens netbank.

Betalingsrådets undersøgelse giver parterne på betalingsmarkedet og andre interessenter indsigt i omkostningerne for samfundet ved forskellige typer af betalinger. Undersøgelsen bygger på data fra 2016. Undersøgelsen kan derfor ikke benyttes til at konkludere noget om den udvikling, som er sket på betalingsmarkedet siden 2016.

Rådet har tidligere beskæftiget sig med virksomhedsbetalinger og offentliggjorde i 2015 en rapport, som bl.a. belyste forskellige løsninger for virksomhedsbetalinger i Danmark samt virksomhedernes syn på dem.⁵ Denne analyse er dog den første, som belyser de samfundsmæssige omkostninger ved betalinger mellem virksomheder.

Virksomheder har en række valgmuligheder, når de skal tage stilling til, hvordan de vil betale og modtage betalinger fra andre virksomheder. De hyppigst

anvendte betalingsformer til virksomhedsbetalinger er betalingskort, kontooverførsler, betalinger via indbetalingskort samt gentagne opkrævninger, jf. figur 1.⁶ Det er også de betalingsformer, som indgår i denne analyse, hvor gentagne opkrævninger betegner gentagne og automatiske opkrævningsformer til virksomhedsbetalinger, dvs. Leverandørservice og Betalingservice. Kontanter er ikke blandt de mest anvendte betalingsformer til virksomhedsbetalinger og indgår derfor ikke i analysen. Analysen omfatter endvidere ikke grænseoverskridende betalinger.

En virksomhedsbetaling foregår som led i en handel mellem to virksomheder. Forløbet af en handel kan opdeles i flere dele: ordreafgivelse, fakturafremsendelse, betaling samt afstemning og bogføring. Når ordren er afgivet, og varen leveret, sender leverandørvirksomheden typisk en faktura, der detaljeret

⁵ Se Betalingsrådet, *Rapport om betalinger mellem virksomheder*, maj 2015.

⁶ For en detaljeret beskrivelse af betalingsformerne henvises til Betalingsrådet, *Rapport om betalinger mellem virksomheder*, maj 2015.

bekræfter handlen og opkræver betalingen. Kunde-virksomheden afstemmer herefter ordren med sine oplysninger, hvorefter opkrævningen betales. Når leverandørvirksomheden har modtaget betalingen, kan beløbet afstemmes, og begge parter kan bogføre handlen. De samfundsmæssige omkostninger omfatter dermed virksomhedernes interne omkostninger forbundet med fakturafremsendelse, betaling samt afstemning og bogføring.

Ifølge Betalingsrådets undersøgelse foretog danske virksomheder i 2016 godt 370 mio. betalinger til andre virksomheder i Danmark. Tilsvarende foretog danske husholdninger ca. 2 mia. betalinger til de danske virksomheder.

Samfundets omkostninger ved virksomhedsbetalinger var 4,2 mia. kr. i 2016

De samlede samfundsmæssige omkostninger ved virksomhedsbetalinger i Danmark var 4,2 mia. kr. i 2016. Det svarer til ca. 0,2 pct. af BNP.

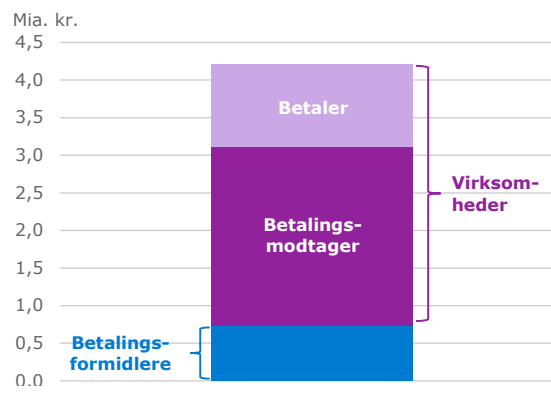
Størstedelen af samfundsomkostningen lå hos virksomhederne, hvis omkostninger udgjorde 83 pct. (3,5 mia. kr.) af de samlede samfundsmæssige omkostninger ved virksomhedsbetalinger, mens betalingsformidlere mv. stod for 17 pct. (0,7 mia. kr.), jf. figur 2.

For virksomhederne består de samfundsmæssige omkostninger som nævnt af interne omkostninger forbundet med henholdsvis fakturafremsendelse, betaling, afstemning og bogføring. Konkret kan det være lønudgifter til de involverede medarbejdere samt omkostninger til it-systemer beregnet til at modtage eller foretage betalinger, fx et regnskabssystem. Det kan også være udgifter til nødvendigt fysisk udstyr, fx et kasseapparat eller en betalingsterminal. Tilsvarende omfatter betalingsformidlers samfundsmæssige omkostninger også lønudgifter til deres medarbejdere, omkostninger til it-systemers drift og udvikling, fysisk materiel samt evt. tab forbundet med betalinger, som dækkes af betalingsformidlere.

Virksomhedernes store andel af de samfundsmæssige omkostninger ved virksomhedsbetalinger skal ses i lyset af, at virksomheder fungerer som både betaler og betalingsmodtager i en virksomhedsbetaling. De største samfundsmæssige omkostninger ses, når virksomheder modtager en betaling. I 2016 udgjorde omkostningerne ved at modtage betalingerne knap 70 pct. af virksomhedernes samfundsmæssige omkostninger, jf. figur 2. Det skyldes, at den virksomhed,

Brug af ressourcer størst hos virksomheder

Figur 2

Anm.: Virksomhederne er både betalere og betalingsmodtager i en virksomhedsbetaling. Betalingsformidlere omfatter banker, kortselskaber mv. og leverandører af betalingsmoduler på internettet.

Kilde: Betalingsrådet.

som modtager en betaling, anvender ressourcer på at fremsende en faktura og afstemme og bogføre betalingen.

Gentagne opkrævninger er en af de billigste former for virksomhedsbetalinger

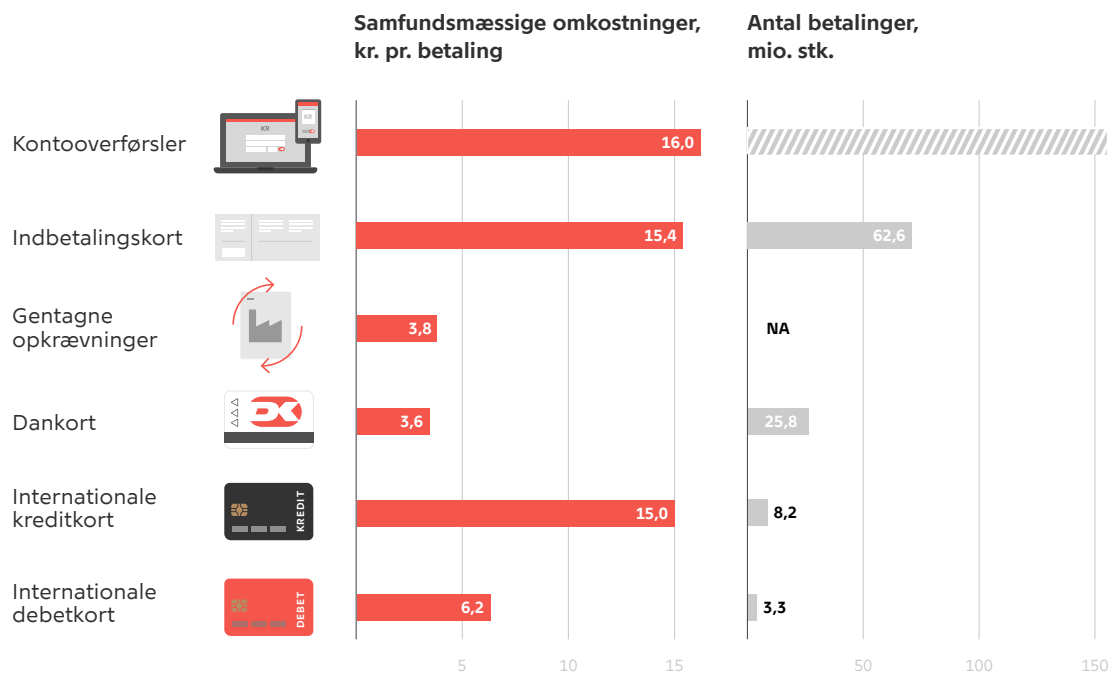
Gentagne opkrævninger var i 2016 en af de billigste betalingsformer for samfundet til virksomhedsbetalinger. Hver gentagne opkrævning kostede gennemsnitligt samfundet 3,8 kr. Tilsvarende kostede betalinger med et indbetalingskort eller en kontooverførsel i gennemsnit henholdsvis 15,4 og 16,0 kr. for samfundet pr. betaling, jf. figur 3.

Betaling med Dankort kostede samfundet 3,6 kr. pr. virksomhedsbetaling, mens betaling med internationale debetkort og kreditkort kostede henholdsvis 6,2 kr. og 15,0 kr. pr. betaling. Betaling med Dankort er dermed lidt billigere end betaling via gentagne opkrævninger. Kortbetalinger kan dog ikke direkte sammenlignes med de tre andre former for virksomhedsbetalinger, idet betalingskort oftest bliver benyttet til de mindre indkøb i dagligdagen såsom morgenmad og gaver.

Brugen af betalingskort udgør dog også en forholdsvis lille andel af de samlede virksomhedsbetalinger, idet 10 pct. af det samlede antal betalinger foretages med betalingskort.

Gentagne opkrævninger er en af de billigste former for virksomhedsbetalinger

Figur 3

Anm.: Figuren omfatter kun virksomhedsbetalinger. Antallet af betalinger med gentagne opkrævninger, dvs. Betalingservice og Leverandørservice, er fortroligt og er derfor vist ved et NA. Antallet af betalinger med kontooverførsler er behæftet med usikkerhed, idet de kan indeholde overførsler mellem konti ejet af samme virksomhed, og antallet af disse interne overførsler kan være betydelige. Det har ikke været muligt at frasortere de interne overførsler, hvorfor antal betalinger fremstilles indikativt i figuren. For kontooverførsler og indbetalingskort vises den samfundsmæssige omkostning pr. betaling af ikke-betjente betalinger, fx foretaget via virksomhedens netbank. Summen af antallet af betalinger vist i figur 3 og 4 er ikke lig det samlede antal virksomhedsbetalinger, som anvendes i denne og andre analyser i Betalingsrådets serie om omkostninger ved betalinger i Danmark. Betjente kontooverførsler og betjente betalinger med indbetalingskort, dvs. betalinger foretaget ved fx kassen i en bank, fremgår således ikke.

Kilde: Betalingsrådet.

Samfundets omkostninger ved de mest anvendte betalingsformer til virksomhedsbetalinger varierer meget. En væsentlig faktor i opgørelsen er, hvor meget manuelt arbejde der er forbundet med den enkelte betalingsform. Gentagne opkrævninger indebærer lave samfundsmæssige omkostninger, netop fordi forløbet omkring disse betalinger som hovedregel foregår automatisk, når de først er indtastet en gang. For både kontooverførsler og betalinger med indbetalingskort er der typisk flere manuelle processer omkring selve betalingen og derudover omkostninger forbundet med at fremsende en faktura med betalingsoplysninger eller indbetalingskort. Det har betydning for niveauet af den samfundsmæssige omkostning.

Antallet af betalinger med den enkelte betalingsform spiller også en vigtig rolle. Det skyldes, at der er store faste omkostninger forbundet med at

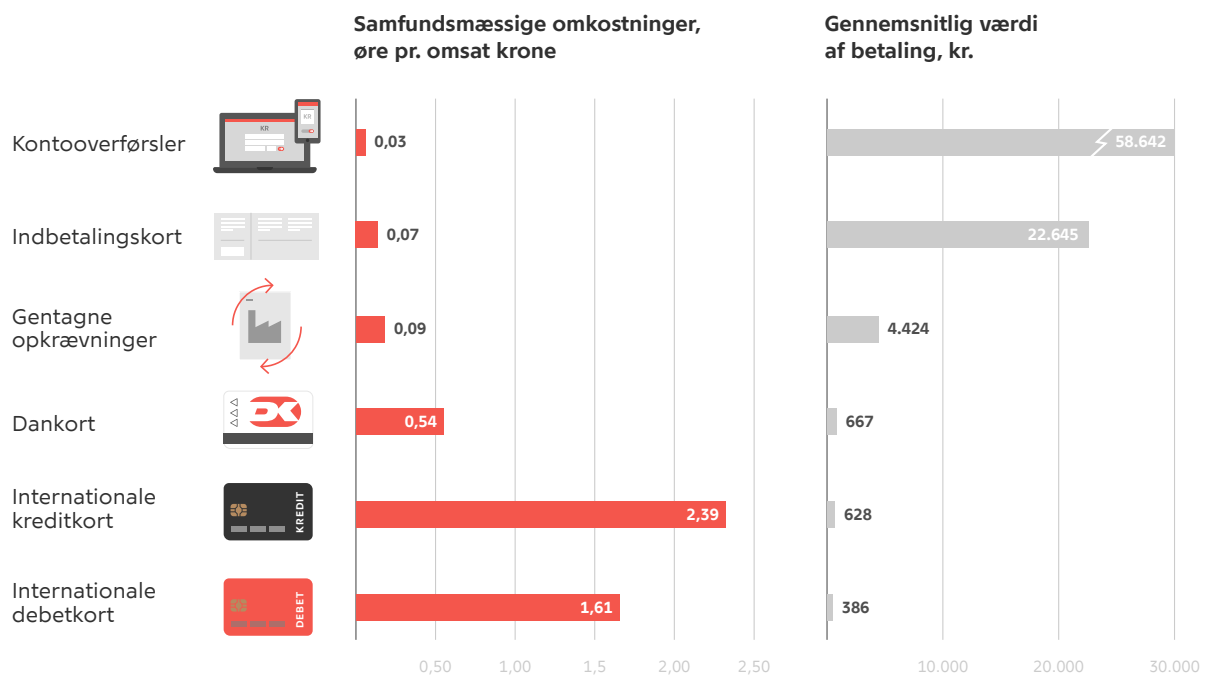
foretage betalinger, og dermed reducerer flere transaktioner den gennemsnitlige omkostning for samfundet. Resultatet for Dankort til virksomhedsbetalinger skal ses i lyset af, at skalafordelene fra Dankorts store udbredelse inden for husholdningernes betalinger til forretninger og virksomheder overføres til området for virksomhedsbetalinger.

Omsætning har stor betydning for den samfundsmæssige omkostning

Betalingsformerne i analysen er forskellige og anvendes også ofte i forskellige situationer. Det betyder, at der er stor forskel på, hvor stort et beløb en gennemsnitlig virksomhedsbetaling med betalingsformerne flytter. Derfor er det ved en vurdering af betalingsformernes omkostninger for samfundet også vigtigt at se på, hvor meget betalingsformen koster samfundet for hver krone betalt med den.

Markante forskelle ved de enkelte betalingsformer, når der tages højde for omsat værdi

Figur 4

Anm.: Figuren omfatter alene virksomhedsbetalinger. For kontooverførsler og indbetalingskort vises den samfundsmæssige omkostning pr. omsat krone for ikke-betjente betalinger, fx foretaget via virksomhedens netbank. Betjente kontooverførsler og betjente betalinger med indbetalingskort, dvs. betalinger foretaget ved fx kassen i en bank, indgår ikke i figuren.

Kilde: Betalingsrådet.

Når der tages højde for den omsatte værdi ved hver betalingsform, indebærer både gentagne opkrævninger, kontooverførsler og betalinger med indbetalingskort lave samfundsomkostninger, jf. figur 4. Kontooverførsler kostede i 2016 samfundet 0,03 øre pr. omsat krone efterfulgt af indbetalingskort og gentagne opkrævninger med henholdsvis 0,07 og 0,09 øre pr. omsat krone.

Den lavere samfundsmæssige omkostning skyldes, at kontooverførsler og indbetalingskort ofte bliver benyttet til store betalinger mellem virksomhederne. Den gennemsnitlige værdi af en kontooverførsel eller betaling med indbetalingskort var også henholdsvis ca. 59.000 og ca. 23.000 kr. og dermed væsentlig højere end for gentagne opkrævninger, hvis gennemsnitlige beløbsstørrelse var på godt 4.000 kr. i 2016, jf. figur 4.

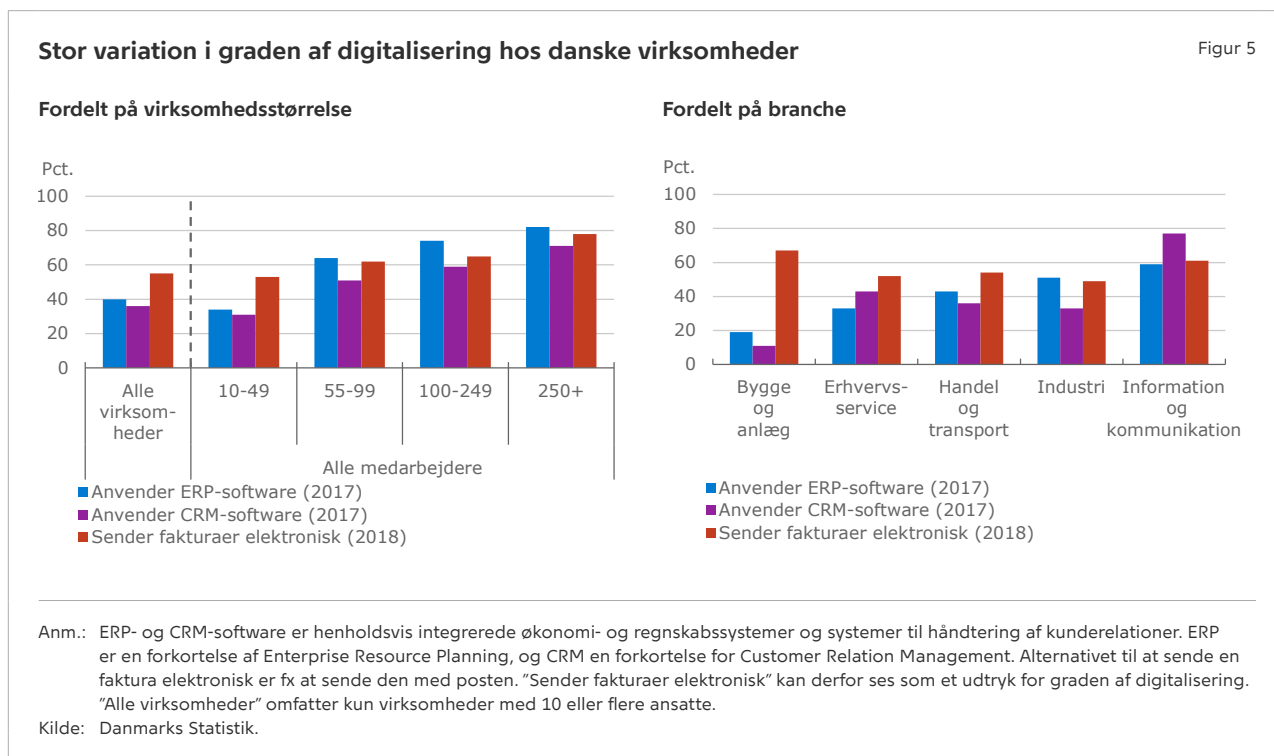
Når virksomheden valgte at betale med en af de tre typer betalingskort, kostede det samfundet mere, idet betaling med Dankort, internationale debetkort og kreditkort kostede samfundet henholdsvis 0,54,

1,61 og 2,39 øre pr. omsat krone, jf. figur 4. Denne højere omkostning skyldes, at betalingskort generelt set ikke bliver benyttet til store virksomhedsbetalinger, men til virksomhedens mindre indkøb, som nævnt ovenfor. Den gennemsnitlige værdi af en betaling med betalingskort ligger dog også under 1.000 kr. og dermed væsentligt under den gennemsnitlige værdi af betalinger med gentagne opkrævninger, kontooverførsler og betalinger med indbetalingskort.

Manuelle arbejdsgange i håndtering af betalinger er ressourcekrævende

Danske virksomheder modtager og foretager hvert år mange betalinger. I 2016 gennemførte danske virksomheder ifølge Betalingsrådets omkostningsundersøgelse ca. 370 mio. betalinger til andre danske virksomheder og modtog ca. 2 mia. betalinger fra danske husholdninger.

Graden af digitalisering i virksomhedernes håndtering af betalingerne er vigtig for samfundets omkostninger ved betalinger. Selv om virksomheder indgår

som en samlet part i Betalingsrådets analyser, er der stor variation på tværs af virksomheder, i forhold til hvor digitaliserede og effektive arbejdsgange virksomhederne har omkring deres betalinger.

Danmarks Statistik opgør i sin årlige undersøgelse af virksomhedernes it-anvendelse indikatorer for danske virksomheders digitaliseringsgrad, herunder også for aktiviteter knyttet til betalinger.⁷

Undersøgelsen bekræfter, at der er stor forskel på, hvor digitaliserede virksomhederne er, både i forhold til virksomhedsstørrelse og branche, jf. figur 5. Blandt mindre virksomheder anvendte ca. 30 pct. af virksomhederne i 2017 såkaldte ERP- og CRM-systemer, dvs. it-systemer til håndtering af økonomi, regnskab og kunderelationer, mod 70-80 pct. blandt store virksomheder. Opdelt på brancher benyttede kun 10-20 pct. af virksomhederne inden for bygge og anlæg sådanne it-systemer, hvilket står i kontrast til udbredt digitalisering inden for virksomhederne i branchen information og kommunikation.

Graden af digitalisering har betydning for de samfundsmæssige omkostninger, fordi manuelle arbejdsgange i forløbet omkring betalinger er ressourcekrævende. Alt andet lige medvirker manuelle arbejdsgange til højere omkostninger for samfundet forbundet med at gennemføre betalinger i Danmark.

Digitalisering kan reducere mindre virksomheders omkostninger ved betalinger

Mindre virksomheder udgør en stor del af dansk erhvervsliv. I 2015 udgjorde mindre virksomheder, dvs. virksomheder med under 50 ansatte, ca. 98 pct. af alle danske virksomheder og stod for ca. 28 pct. af den samlede omsætning i danske virksomheder, jf. figur 6. Samtidig er det hos de mindre virksomheder, at digitaliseringen er mindst udbredt, og der må dermed forventes flere manuelle arbejdsgange i den daglige håndtering af virksomhedens betalinger. Derfor må den samfundsmæssige omkostning målt pr. betaling forventes at være større for en mindre virksomhed end for en stor virksomhed.

⁷ Danmarks Statistik, *It-anvendelse i virksomheder 2017*, januar 2018. Undersøgelsen omfatter virksomheder med 10 eller flere ansatte.

Gevinsten ved at investere i digitale løsninger må dog forventes at afhænge af virksomhedens størrelse og karakteren af virksomhedens arbejde. Fx vil omkostningen ved at investere i relevante it-løsninger være relativt høj for en virksomhed med kun en ansat sammenlignet med en virksomhed med flere ansatte og dermed flere opgaver.

Digitaliseringen af virksomheder er fortsat siden 2016

Digitaliseringen har gennem det seneste årti bredt sig mere og mere i det danske samfund, og der er stort fokus på digitalisering i erhvervslivet – både i forhold til løsning af konkrete økonomi- og betalingsopgaver og i forhold til brug af digitaliseringen mere generelt.

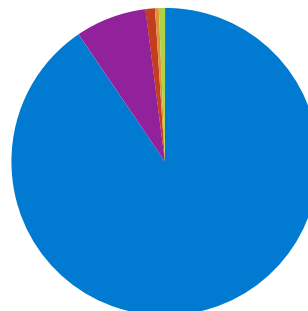
Betalingsrådets undersøgelse er baseret på oplysninger fra 2016, og virksomhederne i undersøgelsen må dermed forventes at have øget graden af digitalisering siden 2016. Dermed er der grund til at tro, at virksomhedernes interne omkostninger forbundet med fakturaafsendelse, betaling samt afstemning og bogføring har bevæget sig nedad siden 2016. Det kunne fx være som følge af mere udbredt brug af økonomisystemer, som er integreret med virksomhedens netbank og regnskabssystem. De senere år har der været øget fokus på at bygge økonomisystemer med faciliteter målrettet mindre virksomheders behov, fx blandt fintechvirksomheder, hvilket kan have medvirket til, at flere mindre virksomheder har automatiseret deres arbejdsgange sammenholdt med i 2016.

Samlet set må en øget digitalisering i danske virksomheder siden 2016 forventes at have medvirket positivt til at reducere virksomhedernes samfundsmæssige omkostninger forbundet med virksomhedsbetalinger. Størrelsesordenen af denne positive udvikling kendes dog ikke.

Mindre virksomheder udgør en betydelig andel af danske virksomheder

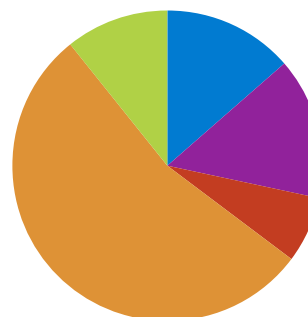
Figur 6

Antal virksomheder efter virksomhedsstørrelse

■ 0-9 ansatte
■ 10-49 ansatte
■ 50-99 ansatte
■ 100-249 ansatte
■ 250 ansatte eller derover

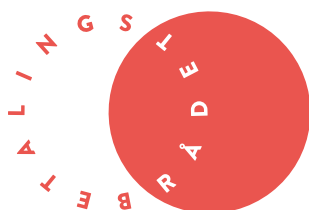
Omsætning efter virksomhedsstørrelse

■ 0-9 ansatte
■ 10-49 ansatte
■ 50-99 ansatte
■ 100-249 ansatte
■ 250 ansatte eller derover

Anm.: Figuren viser danske virksomheder efter antal medarbejdere i 2015. Specialudtræk fra Damarks Statistik leveret til SMVdanmark. "Mindre virksomheder" er virksomheder med under 50 ansatte.

Kilde: SMVdanmark.

KONTAKT

Ole Mikkelsen
Kommunikations-
og presserådgiver

omi@nationalbanken.dk
+45 3363 6027

SEKRETARIAT
OG KOMMUNIKATION